Geskiedenis vir Suid-Afrika

VOORTREKKERREEKS.

S. F. N. GIE.

Digitised by the University of Pretoria, Library Services, 2011

Geskiedenis vir Suid-Afrika

OF

ONS VERLEDE

DEUR

DR. S. F. N. GIE,

Sekretaris vir Onderwys vir die Unie van S.-Afrika.

Voorheen Professor vir Geskiedenis aan die Universiteit van Stellenbosch.

DEEL II, 1795 – 1918.

TWEDE DRUK.

STELLENBOSCH:
Pro Ecclesia-Drukkery, Pastoriestraat.

1932

Digitised by the University of Pretoria, Library Services, 2011

Die Voortrekkerreeks Skool-Handboeke.

Onder Redaksie van
Dr. E. C. PIENAAR.

Kopiereg Voorbehou.

Digitised by the University of Pretoria, Library Services, 2011

VOORWOORD.

Ek vra om verontskuldiging dat my ander pligte my verhinder het om hierdie twede deel van my Geskiedenis eerder klaar te maak en rustiger af te werk. Ek vra ook ekskuus dat die tyd my nie toelaat om 'n register daaraan toe te voeg nie.

Ek maak geen ekskuus dat daar geen kaarte in voorkom nie; my ondervinding het my oortuig dat 'n hele wêreldatlas so onontbeerlik vir die historiese studie is, dat ek niemand in die versoeking wil bring om daarsonder my werk te lees nie. My raad aan alle studente en onderwysers is om altyd die geskiedenis van 'n land met 'n goeie kaart daarvan voor hulle of aan die muur by hulle te behandel.

Ek vertrou dat geen skoolkind sal probeer om al die feite wat ek opnoem te onthou nie. My strewe is om die geskiedenis verstaanbaar, interessant en oorpeinsbaar voor te stel, en daarom vul ek baie skakels in en noem ek ook minder belangrike besonderhede, sodat die leerling onder leiding vir hom- of haarself 'n uittreksel sal kan maak van wat hy of sy wil en moet onthou, maar 'n uittreksel wat uit intelligente belangstelling sal gebore word, nie sonder agtergrond sal wees nie en uitgangspunte vir nadink sal oplewer.

Dat die naam van hierdie twede deel *Geskiedenis* VIR *Suid-Afrika* moes word, was 'n onvermydelike uitvloeisel van my grondbeginsel, nl. dat die Vaderlandse Geskiedenis op skool altyd in verband met die Wêreldgeskiedenis moet behandel word, en dat ons leerlinge alle oorsese ontwikkelings uit 'n Suid-Afrikaanse standpunt moet bekyk. Hulle voete moet op Suid-Afrikaanse grond bly, want ons het hulle harte en hoofde en hande hier nodig. In die hoër klasse en wanneer ons tot die neëntiende eeu kom, word egter soveel kennis van buitelandse aangeleenthede 'n absolute vereiste, dat 'n handboek met die tietel *Geskiedenis van Suid-Afrika* verkeerd van inhoud of naam sou wees.

Die Skrywer.

Pretoria,
Julie 1927.

Digitised by the University of Pretoria, Library Services, 2011

Digitised by the University of Pretoria, Library Services, 2011

INHOUDSOPGAWE.

BOEK I.

Die Napoleontiese Oorlogsjare en hulle Naweë, 1795 — 1826.

HOOFSTUK I.

Die Afrikaanse Volk op die Drempel van die Neëntiende Eeu.

§ 1. Mense uit dié tyd wat vir ons inligting verskaf het ... 11—13
§ 2. Die bevolking en die land ... ... 13—15
§ 3. Die karakter en lewenswyse van die Koloniste ... 15—24
§ 4. Godsdiens ... ... 24—30
§ 5. Taal en Onderwys ... ... 30—33

HOOFSTUK II.

Napoleon Bonaparte.

§ 1. Die opkoms van Napoleon ... ... 34—37
§ 2. Die ster bereik sy hoogtepunt ... ... 38—50
§ 3. Die ster verbleek ... ... 50—56
§ 4. Die honderd dae en die Kongres van Wene ... ... 56—61

HOOFSTUK III.

Die Eerste Engelse Tydperk, 1795 — 1803.

§ 1. Regeerders en regeringstelsel ... ... 62—66
§ 2. Die onderwerping van Graaff-Reinet ... ... 66—70
§ 3. Die Van Jaarsveld-Rebellie ... ... 70—76
§ 4. Kaffer en Hottentot op die oorlogspad ... ... 76—86
§ 5. Die Noordgrens ... ... 86—89
§ 6. Die ekonomiese ontwikkeling ... ... 89—94
§ 7. Die teruggawe ... ... 94—95

HOOFSTUK IV.

Die Bataafse Tydperk.

§ 1. Die opdrag van De Mist ... ... 96—100
§ 2. Eerste stappe van De Mist en Janssens ... ... 100—109
§ 3. Administratiewe verbeterings ... ... 109—112
§ 4. Kulturele en ekonomiese aangeleenthede ... ... 112—121
§ 5. Die twede verowering van die Kaap ... ... 121—124

HOOFSTUK V.

Die Voorgangers van Lord Charles Somerset.

§ 1. Regeerders en regering ... ... 125—129
§ 2. Wet en orde ... ... 129—142
§ 3. „Die Swart Ommegang" ... ... 142—145
§ 4. Stoflike en geestelike aangeleenthede ... ... 145—153

Digitised by the University of Pretoria, Library Services, 2011

HOOFSTUK VI.

Engeland en Europa na die Napoleontiese Oorloë.

§ 1. Die Industriële Omwenteling ... ... 154—160
§ 2. Ellende en reaksie in Engeland ... ... 160—162
§ 3. Die Metternich-stelsel ... ... 162—166

HOOFSTUK VII.

Lord Charles Somerset (1814 — 1826).

§ 1. Die betekenis van sy koms ... ... 167—169
§ 2. Wet en orde op die grens ... ... 169—174
§ 3. Die Britse Setlaars ... ... 174—177
§ 4. Sentralisasie word outokrasie en wek verset ... ... 177—184
§ 5. Somerset die sondebok ... ... 184—190

BOEK II.

Liberalisme en Nasionalisme, 1826 — 1870.

HOOFSTUK I.

Die Begin van die Liberale Tydperk.

§ 1. Hoe 'n nuwe stryd om die vryheid voorberei is ... 193—197
§ 2. Spaans-Amerika en Griekeland word vry ... ... 197—200
§ 3. Die rewolusie van 1830 in Frankryk ... ... 200—201
§ 4. Die Belgiese Opstand ... ... 201—202
§ 5. Opstande in Pole en Italië ... ... 202—203
§ 6. Roering in die Duitse state ... ... 203—206

HOOFSTUK II.

Die Groot Rewolusiejaar, 1848, en sy Nasleep.

§ 1. Die rewolusie van 1848 in Frankryk ... ... 207—211
§ 2. Die opkoms van Lodewyk Napoleon ... ... 211—213
§ 3. Die gees van 1848 in Duitsland en Oostenryk ... 213—217
§ 4. Die „Frankfurter-Parlement" ... ... 217—219
§ 5. Die „Zollverein" ... ... 219—221
§ 6. Opstande in Italië ... ... 221—223

HOOFSTUK III.

Liberale Heerskappy in Engeland.

§ 1. Die „Reform"-wet ... ... 224—226
§ 2. Hervormings ... ... 226—230
§ 3. Ontevredenheid en ellende onder die Vierde Stand ... 230—232
§ 4. Die Ierse Duisternis ... ... 232—234

HOOFSTUK IV.

Britse Buitelandse en Imperiale Politiek gedurende die Liberale Tydperk.

§ 1. Die Krimoorlog ... ... 235—237
§ 2. Die Indiese Opstand ... ... 237—240
§ 3. Kanada ... ... 240—250
§ 4. Die Kolonies in die Suidsee ... ... 250—269
§ 5. Eindelik ... ... 270—272

Digitised by the University of Pretoria, Library Services, 2011

HOOFSTUK V.

Die Nuwe Koers in Suid-Afrika.

§ 1. Die eerste tekens ... ... 273—276
§ 2. Die vrystelling van die slawe ... ... 276—281
§ 3. Die Kafferoorlog van 1834-5 ... ... 281—289

HOOFSTUK VI.

Die Groot Trek.

§ 1. Die oorsake en doel ... ... 290—296
§ 2. Voorbereiding en uittog ... ... 296—304
§ 3. Die Soeloes ... ... 304—311
§ 4. Die Trekkers bymekaar — by die uitdraaipad ... 311—318
§ 5. Die Trekkers verskyn in Natal ... ... 318—323
§ 6. Verraad ... ... 323—325
§ 7. Moord en oorlog ... ... 325—331
§ 8. Begin en end van die Republiek in Natal ... ... 331—342
§ 9. Die Trekkers in die Binneland ... ... 342—351
§ 10. Die afsluiting van die Trek in Transvaal ... ... 351—357
§ 11. Die oorgang tot 'n nuwe tyd in Transoranje ... ... 357—365
§ 12. Die Transvaalse Grondwet ... ... 365—371

HOOFSTUK VII.

Verdere Uitwerking van die Britse Liberalisme op die Kaapkolonie.

§ 1. Naturelle-politiek ... ... 372—378
§ 2. Konstitusionele ontwikkeling tot ± 1850 en die ekonomiese basis daarvan ... ... 378—383
§ 3. Hoe die Kaapkolonie 'n parlementêre grondwet gekry het ... ... 383—389
§ 4. Die grondwet van 1853 ... ... 389—390

HOOFSTUK VIII.

Die Nuwe Kaapse Parlement en Twee Goewerneurs.

§ 1. Sir George Grey (1854—1861) ... ... 391—397
§ 2. Sir Philip Wodehouse (1862—1870) ... ... 397—403
§ 3. Verantwoordelike bestuur ... ... 403—406

BOEK III.

Die Nuwe Imperialisme.

HOOFSTUK I.

Geestelike en Materiële Agtergrond van die Imperialisme.

§ 1. Sy grondslag ... ... 409—419
§ 2. Anti-imperialistiese Kragte ... ... 419—424

Digitised by the University of Pretoria, Library Services, 2011

HOOFSTUK II.

Imperialisme versus Liberalisme in Groot-Brittanje.

§ 1. Twee groot leiers ... ... 425—427
§ 2. Die nuwe leiers tree te voorskyn ... ... 427—428
§ 3. Die uitbreiding van die stemreg in Groot-Brittanje 428—429
§ 4. Kanadese Federasie ... ... 429—433
§ 5. Nemo me impune lacessit 433
§ 6. Gladstone se eerste ministerie (1869—Jan. 1874) ... 433—436
§ 7. Disraeli, nou lord Beaconsfield, weer aan die bewind (1874—1880) ... ... 436—438
§ 8. Gladstone se twede ministerie (1880—1885) ... ... 438—440
§ 9. Beaconsfield en Gladstone verlaat die toneel ... 440—441
§ 10. Tien jaar van konserwatiewe heerskappy ... ... 441—444

HOOFSTUK III.

Groei van Italië, Duitsland, en die Verenigde State van Noord-Amerika tot Groot Moondhede.

§ 1. Frankryk bevorder die Italiaanse eenheid ... ... 445—449
§ 2. Bismarck begin sy werk ... ... 449—454
§ 3. Die uitskakeling van Oostenryk ... ... 454—458
§ 4. Die val van Lodewyk Napoleon en stigting van die Duitse Ryk ... ... 458—463
§ 5. Die groei van die Verenigde State van Noord-Amerika 463—471

HOOFSTUK IV.

Die Nuwe Anneksasietyd in Suid-Afrika begin.

§ 1. Die anneksasie van die diamantvelde ... ... 472—480
§ 2. Die konfederasieplanne van Lord Carnarvon ... ... 480—483
§ 3. Die politiek van die sterk hand ... ... 483—494
§ 4. Die Transvaalse Vryheidstryd ... ... 494—496
§ 5. Die twee Konvensies ... ... 496—498

HOOFSTUK V.

Die Verdeling van Afrika.

§ 1. Voorbereiding deur sendelinge en wetenskaplike ontdekkingsreise ... ... 499—503
§ 2. Die jag na Afrikaanse grondgebied ... ... 503—506

HOOFSTUK VI.

Britse Uitbreiding en Verowering in Suid-Afrika.

§ 1. Die nek van die bottel ... ... 507—512
§ 2. Die stigting van Rhodesië ... ... 512—517
§ 3. Onderwerping van die Transvaal en die Vrystaat ... 517—528

Digitised by the University of Pretoria, Library Services, 2011